

*Кулинич К. С.,
аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів
НУ «Одеська юридична академія»*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРИЗНАЧЕННЯ СУДДІВ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВЖЕННЯ СУДОВО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ (ІСТОРИКО-ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ)

Анотація. Стаття присвячена розгляду питань призначення суддів відповідно до проектів судово-правової реформи в Російській імперії, що відбулася у другій половині XIX ст., «Основних положень змін судової частини в Росії» 1862 р., статуту «Упорядження судових установ» 1864 р., в Радянській Україні та в сучасний період. Обґрунтовується можливість кардинальної зміни підходів до призначення суддів через перехід до виборчої системи.

Ключові слова: «Основні положення змін судової частини в Росії», статут «Упорядження судових установ», призначення суддів, обрання суддів, судді загальних місцевих судів, відповідальність суддів.

Постановка проблеми. Питання підходів до призначення суддів (членів судових місць в період Російської імперії, народних суддів та засідателів в радянський час) завжди відносилось до одного з найбільш дискусійних в юридичній науці. Зокрема, питання призначення суддів в своїх працях розглядали такі вітчизняні вчені, як: В. Городовенко, В. Долежан, А. Закалюк, С. Ківалов, В. Коваль, І. Коліушко, Р. Куйбіда, І. Назаров, М. Онішук, І. Самсін, О. Толочко, І. Федотов, М. Хавронюк, С. Штогун та ін. В світлі продовження триваючої судово-правової реформи в Україні, воно залишається **актуальним** і у сучасний період. Утвердження і забезпечення прав та свобод людини й громадянина, відповідно до статті 3 Конституції України, є головним обов'язком держави, а судова система та її посадові особи (судді) виступає найважливішим гарантом для їх виконання.

Метою статті є проведення історико-порівняльного аналізу концептуальних підходів до призначення суддів в Російській імперії, радянський та сучасний періоди для обґрунтування подальших шляхів реформування судової системи.

Викладення основного матеріалу. Призначення суддів відповідно до проектів судово-правової реформи в Російській імперії, «Основних положень змін судової частини в Росії» 1862 р. та статуту «Упорядження судових установ» 1864 р.

Напередодні судової реформи, здійсненої з ініціативи Російського Імператора Олександра II, почався пошук підходів до як найраціональнішого формування суддівського корпусу. Першим кроком до цього була розробка протягом 1861-1862 рр.,

спеціально створеною комісією [1, 94], до якої увійшли провідні юристи того часу, роботу якої фактично очолював С.І. Зарудний, «Основних положень змін судової частини в Росії», як програмного документу судової реформи 1864 р. [2]. Вони повністю увійшли до чотирьох статутів: «Упорядження судових установ», кримінального судочинства, цивільного судочинства та про покарання, що виносяться мировими суддями [3].

Відповідно до «Основних положень» судова система Російської імперії поділялася на *мирову юстицію*, що запроваджувалася, та *загальні судові місця*: окружні суди як суди першої інстанції, судові палати та Урядовуючий Сенат, які також суттєво видозмінювалися в порівнянні із системою, встановленою Зводом Законів в редакції 1857 р. – зменшувалася кількість судових інстанцій (усі справи по суті мали розглядатися лише в двох), ліквідовувалися станові суди, чіткіше розмежовувалася юрисдикція судів [5].

Згідно «Основних положень» система мирової юстиції створювалася на **виборних принципах**: *дільничні та почесні* мирові судді мали обиратися усіма станами на трирічний термін та затверджуватися Першим департаментом Сенату [2, ст. 13], а члени окружних судів, судових палат та сенатори **призначалися** Імператором [2, ст. ст. 23, 39, 46].

У період розробки та прийняття «Основних положень» виникла дискусія щодо підходів до призначення суддів, що детально розкривається в книзі «Судові Статуту 20 листопада 1864 р. з викладенням міркувань, на яких вони засновані» [4]. Розробники «Основних положень» виходили з того, що мирові судді, які найбільш наближені до населення, мають обиратися населенням, а всі інші судді – призначатися Імператором на підставі пропозиції Міністра юстиції. Їх опоненти дотримувалися іншої точки зору, відповідно до якої всі судді, окрім членів Сенату (сенаторів), повинні обиратися, проте лише на основі цензового підходу.

Ці протилежні концептуальні підходи, звичайно із урахуванням структури побудови сучасної судової системи України, не втратили актуальності й у теперішній час, тому пропонуємо їх розглянути.

Прихильники порядку призначення усіх суддів на основі виборів доводили переваги цієї системи

на підставі *теоретичної, практичної та історичної* точок зору.

Відповідно до *теоретичної*, суд може досягнути свого справжнього призначення лише у випадку, коли він користується довірою в державі, яка необхідна для загального спокою. Вона не може бути досягнута, якщо формування складу суду буде належати виключно до відома адміністративної влади, без будь-якої участі в цьому процесі населення.

Для пересічних громадян та суспільства в цілому закон має виражати зрозумілу думку для всіх та кожного. Точка зору, що будь-хто має право обирати собі місцевого керівника, суддю та ін. посадових осіб, є більш доступною, ніж та, що людина прислана здалеку, яка не знає ні місцевих умов, ні звичаїв, може бути гарним адміністратором чи справедливим суддею.

З *практичної* точки зору, вибори посадових осіб місцевими жителями є найкращим засобом, яким уряд може скористатися для обрання своїх органів та представників. Усі та всюди скаржаться на недостатність людей: виборне право є одним із дієвих способів ліквідувати цей недолік. Місцеве населення краще знає своїх сусідів, ніж керівники, які проживають у віддалених центрах та через це поставлені в таке становище, яке саме по собі є перепорою для того, щоб знати людей та зробити правильний вибір. Зазначалося, що в такій величезній державі неможливо одній посадовій особі призначати усіх членів окружних судів та судових палат. Для цього буде потрібно делегувати повноваження від міністра юстиції головам судових палат, що применшить значення суддів, які в очах народу повинні призначатися верховною державною владою. Голова судової палати, хоча й знаходиться ближче до місцевого населення, не буде спроможним призначати суддів в усіх окружних судах; а чим нижче передається право призначення суддів, тим більше втрачається їх значення. У таких випадках вибір кандидатів нерідко засновувався б не стільки на досягненні головної мети – обрання достойних людей, – скільки на сваволі, яка керується зовсім іншими мотивами та призводить до вельми невітшних наслідків [4, 14-15].

Після викладення цих двох точок зору (теоретичної та практичної) прихильники виборної системи робили висновки, що:

- 1) уряду, точніше особі (-ам) уповноваженій (-им) від нього, в будь-якому випадку важче знайти гідних людей на усі посади, надані до їх призначення, ніж обивателям кожної місцевості для свого округу;
- 2) уповноважені владою особи можуть при призначенні службових осіб, рівною мірою помилятися, як і місцеві жителі, але помилка виборців впаде на них самих, а помилка уряду – на саму владу, що значно послабить загальну довіру до неї.

З *історичної* точки зору в ході дискусії робилися посилання на те, що указом від 15 березня 1801 р.,

двома маніфестами від другого квітня 1801 р. та маніфестом від 6 грудня 1831 р., усі судді, в тому числі голови судових палат, призначалися на підставі виборів. Відповідно до вказаних актів, доводилося, що виборне право, як і будь-яке інше, не може бути скасоване [4, 16].

Крім переваг, прихильники виборної системи призначення усіх посадових осіб суддівського відомства вбачили в системі, встановленій Зводом Законів в редакції 1857 р. [5], й певні недоліки, зокрема: наявність станових привілеїв та строковість виборної служби, яка тягне за собою залежність суддів від виборців, що є несумісним із суддівською гідністю (прим. авт. – незалежністю). Цей недолік, на їх думку, можливо було усунути скасуванням строкової служби на підставі виборів: щоб обрані особи, так само як і ті, що призначені урядом, не змінювалися після закінчення певного часу, а продовжували проходити суддівську кар'єру та мали б право на заняття вищих посад по суддівському відомству.

Вони підкреслювали недосконалість строкової служби. **По-перше**, обрані на певний термін судді почувують вдячність до виборців та бажають забезпечити своє обрання на наступний період, тому намагаються уникати жорстких та непопулярних рішень; **по-друге**, тимчасові судді не можуть набути достатнього досвіду для належного відправлення правосуддя; **по-третє**, щоб підготувати себе до заняття суддівської посади потрібна тривала та наполеглива праця з вивчення права, якщо ж кандидат на таку посаду знає, що суддівська кар'єра є нетривкою, то він не буде витрачати стільки зусиль на заняття посади по суддівському відомству.

На підставі викладених міркувань прихильники діючої системи пропонували прийняти наступні принципи для реформування судової системи:

- 1) мирові судді, а також судді окружних судів та судових палат призначаються на підставі виборів, в яких беруть участь усі стани;
- 2) для участі у виборах виборець має володіти в окрузі не менш, як 300 десятинами землі (встановлювався майновий ценз);
- 3) кожному стану мало надавалося право обирати осіб, які належали до інших станів;
- 4) члени усіх судових місць та особи, що знаходилися при судових місцях [2]: прокурори, секретарі, судові пристави та нотаріуси – мали призначатися урядом [4, 18].

«Не дивлячись на те, що вищевикладені аргументи здаються обґрунтованими, запропоновані принципи не можуть бути прийнятими», – зазначали члени комісії. Якщо судді будуть обиратися один раз на все життя, а не на певний строк, – то така зміна виборчого права повністю нівелює його. Виборча система, на їх думку, має значення за умови, що обрані особи залишаються на посадах доти, поки користуються довірою суспільства; щоб вибори проводилися на певний строк,

по сплину якого виборці б мали змогу змінити осіб, які не виправдали їх довіри, та призначити інших [4, 20].

Виборче право не закріпилося в тогочасному судоустрої країн Західної Європи, де вже тоді існували думки щодо неможливості поєднати виборчу систему з принципом незмінюваності суддів, який забезпечує, що посади по судовому відомству займають достойні особи та гарантує самостійність суддів [4, 21].

Укладачі Статутів зазначали: «важко погодитися з думкою, що суспільство має більше можливості для обрання гідних суддів, ніж уряд. Так як планується об'єднати декілька повітів в один округ, та декілька губерній в одну область, проведення загальних виборів по округам та областям буде заплутаною та складною справою».

Вони підсумовували, що вибори не можуть відбуватися з приводу кожної вакансії, що відкривається в судовій частині, а мають проводитися в певні, встановлені законом строки.

При виборній системі моральна відповідальність за вибір негідних суддів, падаючи на всю сукупність виборців, розподіляється так, що робиться мізерною: кожний виборець скидає свою провину на інших; у зв'язку з чим, можна дійти висновку, зазначали автори «Основних положень», що виборча система надає не більше, а менше засобів для обрання осіб, достойних звання судді.

Що ж до історичних підстав, зазначали вони, то «ніякі установи не можуть бути незмінними на вічні часи, оскільки в самому їх призначенні задовольняти сучасні вимоги держави, полягає належна підстава до їх зміни відповідно до виникаючих нових умов та суспільних процесів» [4, 21].

Врешті-решт, законодавці: Державна Рада та Імператор, – підтримали позицію авторів «Основних положень» та встановили, що мирові судді призначаються на підставі виборів, а судді загальних судових місць й усі інші чини суддівського відомства – урядом [2].

Підходи до призначення суддів в радянський період. В Українській РСР діяв принцип «виборності суддів і народних засідателів», який закріплювався в ст. 150 Конституції УРСР [6] та ст. 8 Закону «Про судоустрій України» [7]. Судді районних (міських) народних судів обиралися громадянами району (міста) строком на п'ять років. У 1988 р. цей порядок було змінено [8] й судді почали обиратися місцевими (районними і обласними) радами. Суттєвим недоліком цього стала залежність суддів від місцевих рад народних депутатів, які могли використовувати різноманітні важелі впливу на них при розгляді деяких справ. Крім того, збереглася залежність суддів від партійних комітетів відповідних рівнів, зокрема суддів районних судів – від міських, районних комітетів КПУ та їх секретарів.

Судді вищестоящих судів обиралися відповідними Радами народних депутатів строком на п'ять років [7, ст. ст. 29, 41].

Законом «Про статус суддів в СРСР» 1989 р. строк повноважень усіх суддів був збільшений вдвічі [9, ст. 10].

Декларувалося, що судді і народні засідателі відповідають перед виборцями або органами, які їх обрали, звітують перед ними й можуть бути ними відкликані у встановленому порядку, що було одним з чинників тиску на суддів в той період. Дане питання регулювалося Законом «Про порядок відкликання народних суддів і народних засідателів районних (міських) народних судів Української РСР» [10], де зазначалися підстави, ініціатори та механізм відкликання суддів.

Цей порядок носив штучний характер, оскільки в реальному житті судді призначалися рішенням партійних комітетів міського і районного рівня з грифом «таємно», а згодом затверджувалися шляхом вкидання бюлетенів, в яких проставлялось прізвище лише одного кандидата. Позитивною його рисою було те, що судді певною мірою відчували свою відповідальність перед громадянами. Це зрештою також сприяло підвищенню їх авторитету в суспільстві.

На практиці випадків, коли проводилося головування з ціллю відкликання виборцями суддів чи відкликання їх місцевими радами практично не було. Ці норми закону носили формальний характер. Більш реальним способом позбавитися суддів, які порушували свій професійний обов'язок було виключення їх з партії, що автоматично тягнуло за собою звільнення їх з посад Президією Верховної Ради УРСР, якщо вони самостійно не подавали заяву про звільнення [11, ст. 6].

Таким чином, існуючий в Радянській Україні, як і в цілому в Союзі РСР, порядок формування суддівського корпусу важко було назвати прозорим, а від так і демократичним.

Підходи до призначення суддів в суверенній Україні. Можливість обрання суддів була передбачена Концепцією судово-правової реформи 1992 р. [12]. В ній зазначалося, що судді незмінювані та обираються Верховною Радою України безстроково. Вперше призначаються (обираються) судді строком на 5 років.

Цей порядок згодом було закріплено у чинній Конституції України. Стаття 128 Основного закону регламентує, що перше призначення на посаду професійного судді строком на п'ять років здійснюється Президентом України, а обрання суддів безстроково – Верховною Радою України [13].

Фактично, як відзначається в науковій літературі, цей порядок не можна вважати обранням, оскільки обрання на посаду завжди пов'язано з альтернативністю претендентів, коли обирається найкраща кандидатура із запропонованих [14, 8]. В даному разі ніякої

альтернативності не існує, оскільки на одну посаду судді пропонується одна кандидатура, яку парламент може схвалити або відхилити. Сучасним законодавством навіть не передбачена можливість обговорення кандидатур, тому вся ця процедура носить формальний характер.

Проте трапляються випадки, коли певна частина депутатів намагаються забракувати окремі кандидатури із політичних причин або через суб'єктивне невдоволення діяльністю того чи іншого судді.

По суті, має місце не обрання суддів, а їх призначення парламентом шляхом голосування по одній кандидатурі.

Парламентська Асамблея Ради Європи в п. 6.2 резолюції «Функціонування демократичних інституцій в Україні» у зв'язку з цим зазначила, що «поточна процедура призначення суддів підриває незалежність всієї судової системи, та закликала скасувати, або принаймні скоротити, п'ятирічний випробувальний термін для суддів, а також усунути Верховну Раду з процесу їх призначення» [15].

Останнім часом висловлюються пропозиції щодо обрання суддів населенням, зокрема з боку Голови Комітету з питань верховенства права та правосуддя Верховної Ради України академіка С. В. Ківалова [16; 17]. У своїх пропозиціях, які на нашу думку заслуговують на увагу законодавців, С. В. Ківалов спирається як на історичний досвід, так і на сучасний досвід деяких демократичних країн, зокрема США і Швейцарії.

В необхідності запровадження процедури виборності суддів переконує досвід США, де майже в половині штатів існує система обрання окружних суддів населенням. Спроби переглянути цю систему або відмовитися від неї не діставали підтримки населення.

Громадою у США обирають багатьох посадовців, починаючи від губернатора, законодавців, мера і завершуючи суддями, керівниками управлінь освіти чи навіть управління кладовищами. Пересічні громадяни залучаються як присяжні до вирішення значної кількості справ – і не лише кримінальних, а й цивільних. Все це сприяє високому рівню довіри громадян до влади, зокрема, судової [18, 5].

Існують два підходи до запровадження системи виборності суддів загальних судів в Україні. Перший варіант стосується суддів місцевих загальних судів: районних, районних у містах, міських та міськрайонних судів, які в сучасних умовах знаходяться ближче за все до своїх виборців, які знають їх якнайкраще та можуть робити висновки щодо ділових та моральних якостей кандидатів у судді. Поширення цього порядку на суддів місцевих спеціалізованих судів – окружних адміністративних та місцевих господарських – було б недоцільним, оскільки вони діють у межах не районів, а регіонів і контакти з майбутніми

виборцями були б надто ускладнені. Це призвело б до того, що виборці змушені були б голосувати за осіб, про яких вони практично нічого не знають.

Що стосується суддів місцевих загальних судів, то вони, навпаки, можуть і повинні постійно спілкуватися з жителями міст і районів. Якщо вони будуть обрані, то можна було б запровадити їх періодичну звітність за результати роботи. Ці норми аж ніяк не зменшать рівень незалежності суддів і водночас підвищать рівень їх відповідальності перед народом за свою діяльність, особливо якщо в законі буде передбачена можливість відкликання суддів з ініціативи певної кількості виборців. В сучасних умовах такий варіант, на мою думку, є найприйнятнішим.

Проте існує й інший варіант – запровадження в Україні інституту мирових суддів [19; 20]. Варто в рамках історико-порівняльного аналізу ще раз згадати, що інститут мирових суддів існував в Російській імперії, до складу якої входила більша частина України, за результатами судової реформи 1864 р., при цьому мирові судді обиралися населенням. До компетенції мирових судів відносився розгляд справ, які не викликали особливої складності з точки зору застосування законодавства [2]. Це дозволяло значно розвантажити окружні суди та зосередитися на розгляді найважливіших справ.

З 1998 р. інститут мирових суддів відновлено у Російській Федерації [21], де вони зараз розглядають близько 80 % справ, які раніше розглядалися районними судами. В частині суб'єктів РФ мирові судді обираються або населенням відповідних територій, або місцевими представницькими органами.

Висновки. Вважаємо, що, враховуючи вітчизняний історичний досвід, а також досвід демократичних держав, в перспективі інститут мирової юстиції в тому чи іншому вигляді можна буде запровадити і в Україні, проте це, фактично, створить ще одну судову інстанцію та перетворить судову систему з трьохрівневої на чотирьохрівневу, що створило б додаткові організаційно-фінансові труднощі та проблеми. Тому більш прийнятним на даний час є, очевидно, реформування порядку формування місцевих загальних судів шляхом виборів.

Література:

1. Коротких М. Г. Самодержавие и судебная реформа 1864 года в России / М. Г. Коротких. — Воронеж: Издательство Воронежского ун-та, 1989. — 185 с.
2. Основные положения преобразования судебной части в России. — Москва : Типография В. Готье, 1863. — 111 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.prlib.ru/Lib/pages/item.aspx?itemid=8513>
3. Судебные Уставы 20 ноября 1864 года. — С.-Петербургъ: Тип. Правительствующаго Сената, 1864. — 454 с.
4. Судебные уставы 20 ноября 1864 года с изложением рассуждений, на коих они основаны. — Ч. 3. — 2-е

- изд., доп. — С.-Пб.: Тип. 2 Отд. собств. Е. И. В. канцелярии, 1867. — 289 с
5. Сводъ законовъ Россійской имперіи. — Томъ десятый. Часть II. Законы о судопроизводстве и взысканіях гражданских. — Тип. Второго Отделения Собственной Е. И. В. Канцелярии. — СПб, 1857. — 525 с.
 6. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки, прийнята на позачерговій сьомій сесії Верховної Ради УРСР дев'ятого скликання 20 квітня 1978 р. (в редакції від 20.04.1978 р.) // Відомості Верховної Ради УРСР від 11.07.1978 р., № 18, стаття 268.
 7. Про судоустрій України: Закон Української РСР від 05.06.1981 р. № 2022-Х // Відомості Верховної Ради УРСР від 16.06.1981. — № 24, стаття 357.
 8. Про зміни та доповнення Конституції (Основного Закону) СРСР: Закон СРСР від 01.12.1988 N 9853-XI // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://pravo.lvovonevsky.org/baza/soviet/sssrl441.htm>
 9. Джаншиев Г. А. Эпоха великих реформ / Г. А. Джаншиев. — Том 1. — М.: Территория будущего, 2008. — (Серия Университетская библиотека Александра Погорельского). — 480 с.
 10. Про порядок відкриття народних суддів і народних засідателів районних (міських) народних судів Української РСР: Закон від 05.06.1981 р. № 2024-Х // Президія Верховної Ради. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T812024.html
 11. Про статус суддів в СРСР: Закон Союзу РСР від 04.08.1989 № 328-І. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0328400-89>
 12. Про Концепцію судово-правової реформи в Україні: Постанова Верховної Ради України від 28 квітня 1992 року // Голос України від 12.08.1992 р.
 13. Конституція України, прийнята на 5 сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 (зі змінами та доповненнями).
 14. Долежан В. В. За чисті мантії. Вибірність суддів: панацея від зла чи елемент передвиборних технологій? / В. В. Долежан // Закон і бізнес. — 2007. — 15-21 вересня (№ 37). — С. 8.
 15. Резолюція 1862 (2012) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні» 26 січня 2012 року. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://constituanta.blogspot.com/2012/02/1862-2012-2012.html>
 16. Кивалов С. В. От идеи выбирать судей никто не отказывался / С. В. Кивалов. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.peoples.ru/state/lawyers/sergey_kivalov/interview.html
 17. Сергей Кивалов обещает Украине выборность судей. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://timer.od.ua/news/kivalov_obeschaet_vibornost_sudey_511.html
 18. Куйбіда Р. Добір суддів: призначення чи вибори? / Р. Куйбіда // Юридичний вісник України. — 29 липня — 4 серпня (№ 30). — С. 1, 5.
 19. Хавронюк М.І. Чи потрібні Україні мирові суди? / М.І. Хавронюк, С. Ф. Мироненко [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.viaduk.net/clients/vs.nsf/0/605949BF98DAD31FC22575C8004FD3FE?OpenDocument&CollapseView&RestrictToCategory=605949BF98DAD31FC22575C8004FD3FE&Count=500&>
 20. Про мирових суддів територіальних громад: Проект закону, зареєстрованому у Верховній Раді України 10 жовтня 2008 р. за № 3291. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=33557
 21. О мировых судьях в Российской Федерации: Федеральный Закон от 17.12.1998 № 188-ФЗ (принят ГД ФС РФ 11.11.1998). [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.lawrussia.ru/texts/legal_712/doc712a850x844.htm

Кулинич К. С. Концептуальные подходы к назначению судей в контексте продолжения судебно-правовой реформы в Украине (историко-правовой анализ)

Аннотация. Статья посвящена рассмотрению вопросов назначения судей в соответствии с проектами судебно-правовой реформы в Российской империи, которая состоялась во второй половине XIX в., «Основным положением преобразования судебной части в России» 1862 г., уставу «Учреждение судебных установлений» 1864 г., в Советской Украине и в современный период. Обосновывается возможность кардинальных изменений подходов к назначению судей через переход к избирательной системе.

Ключевые слова: «Основные положения преобразования судебной части в России», устав «Учреждение судебных установлений», назначение судей, избрание судей, судьи общих местных судов, ответственность судей.

Kulinich K. S. Conceptual approaches to the appointment of judges in the context of continuation of judicial and legal reform in Ukraine (historical and comparative analysis)

Summary. The article devoted to the appointment of judges in accordance with the projects of judicial reform in the Russian Empire, which took place in the second half of the nineteenth century., to the «Main Provisions of judicial changes» in 1862, the statute «Ordering of the judicial institutions» in 1864, in Soviet Ukraine and in modern times. The possibility of a fundamental changes in approach to the appointment of judges through the transition to the electoral system suggested.

Keywords: «Main Provisions of Judicial Changes», statute «Ordering of the judicial institutions», appointment of judges, election of judges, judges of General local courts, responsibility of judges.